

การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน
ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Study of current situation, desirable situation and the need of internal supervision
by a reflective coaching supervision assessment of secondary schools
under the office of the Basic Education Commission

กัมพล ชันทะวงษ์¹, เสาวনী สิริสุขศิลป์², ดาวรุวรรณ ถวิลการ³

Kampon Khantawong¹, Saowanee Sirisooksilp², Dawruwan Thawinkarn³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Ph.D. student Education Administration Khon Kaen University

²Assoc. Prof. Dr., Education Administration Faculty of Education, Khon Kaen University

³Asst. Prof. Dr., Education Administration Faculty of Education, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: kampon@kkumail.com

(Received: September 29, 2022; Revised: October 10, 2022; Accepted: October 20, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรได้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,358 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 342 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976 โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันภาพรวมของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านที่มีสภาพปัจจุบันสูงสุดได้แก่ ด้านนิเทศการศึกษา และองค์ประกอบด้านที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมของการขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุดได้แก่ ด้านนิเทศการศึกษา 2) องค์ประกอบด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินความต้องการจำเป็น ของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดได้แก่องค์ประกอบด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

คำสำคัญ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น การนิเทศภายในแบบชี้แนะสะท้อนคิด

Abstract

The objectives of this thesis were: 1) to study the current situation, desirable situation of supervision within secondary schools under the office of the Basic Education Commission and 2) to study the necessity of supervision within secondary schools under the office of the Basic Education Commission. The population were 2,358 secondary schools under the office of the Basic Education Commission. The sample size was determined by using Taro Yamane's Table. The samples were 342 schools. The research instrument was Rating Scale. The reliability from total issue of Questionnaire was 0.976. The research was conducted as follows: study the current condition, desirable condition and the necessity of supervision within secondary schools under the Office of the Basic Education Commission.

The research findings found that: The current situation, an overview of the scope of supervision within secondary schools under the Office of the Basic Education Commission was at "High" level. The component with the highest level of current situation was educational supervision. On the contrary, the component with the lowest level of current situation was development of media, innovation and digital technology. The overall desirable situation of supervision within secondary schools under the Office of the Basic Education Commission, was at "the Highest" level. The component with the highest level of desirable situation was educational supervision. On the contrary, the component with the lowest level of desirable situation was the development of educational institutions. In addition, the needs assessment of the scope of supervision within secondary schools, found that the highest level of need index was the component of media, innovation and digital technology development. On the contrary, the component with lowest level of need index was the aspect of curriculum development in educational institutions.

Keywords: current situation, desirable situation, necessity guiding and reflective internal supervision

1. บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพผู้เรียนจะเกิดได้และบรรลุหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 นั้น จะต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบและปัจจัย คือ คุณภาพของผู้เรียน ที่โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า ผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จในการพัฒนา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้าน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จทันต่อสภาพ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง ประสิทธิภาพการศึกษาและการเรียนการสอน โดยการแนะนำช่วยเหลือจากผู้นิเทศ ไปสู่ผู้รับการนิเทศ โดยมี จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อนักเรียน ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงยังคงมีความจำเป็นที่ต้องดำรงอยู่ในระบบการศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดความ เคลื่อนไหวทางการศึกษา ช่วยรักษามาตรฐานการศึกษาและเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงในการเกิดขึ้นการศึกษา อันจะส่งผลให้ การศึกษาเกิดการพัฒนาคงอยู่ตลอดเวลา (เสาวณี สิริสุขศิลป์, 2564) การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศ การศึกษาที่จะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนและงานพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้นได้ด้วยการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากผู้บริหาร โรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์สูงในโรงเรียน ซึ่งเป็นการลดช่องว่างของครู ให้น้อยลง และส่งผลให้การเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น ฉะนั้นการนิเทศภายใน จึงเป็นหัวใจและเป็นยุทธศาสตร์สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective Coaching Supervision) เป็นรูปแบบการนิเทศที่มุ่งให้ความสำคัญ กับการสะท้อนกลับผลการสังเกตการปฏิบัติงาน ช่วยให้ครูผู้สอนได้สะท้อนการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างเป็น ระบบ ช่วยให้ครูทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้นิเทศและ ผู้รับการนิเทศในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน(partner) ในการทำงานร่วมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งเป็นการพัฒนาครูที่ไม่ เร่งรัดแต่เป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะให้สะท้อนคิดมีวิธีการนิเทศที่มีความแตกต่างจากการนิเทศ อื่นๆ โดยมีกระบวนการตั้งแต่วางแผน การสังเกตการสอน การชี้แนะนำพาปฏิบัติ การติดตามอย่างกัลยาณมิตร การ สะท้อนคิดสรุปผล ไปจนถึงติดตามผลหลังการนิเทศ โดยกระบวนการนิเทศเน้นการใช้คำถาม ในการกระตุ้นให้คิด ผู้นิเทศมี บทบาทเป็นผู้สนับสนุนไม่ใช่ผู้ประเมิน เป็นการนิเทศที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศจัดการปัญหาในการทำงานโดยมุ่งความสนใจไปที่ นักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่คาดหวัง และอธิบายในเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน และการสะท้อนกลับจะทำให้ผู้รับการนิเทศ ได้ค้นพบศักยภาพที่ดีในการทำงานด้วย ขณะเดียวกันมีเทคนิคการนิเทศที่เน้นความเป็นกัลยาณมิตร ทำให้ผู้รับการนิเทศเกิด ความรู้สึกสบายใจในการรับการนิเทศโดยการสร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจ เป็นกันเอง โดยใช้พฤติกรรม เชิงบวก และจับถูก แล้ว ต่อยอดความคิดและการกระทำในระหว่างการสอนสอดคล้องกับ Gottesman (2000) กล่าวว่า การชี้แนะเป็นวิธีการพัฒนา ครูอีกวิธีหนึ่งที่นักวิชาการที่เลี้ยงสามารถใช้ได้ การพัฒนาครูรายบุคคลได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอันยาวนาน สามารถช่วย จัดระบบความคิดทบทวนและสะท้อนผลการสอน ร่วมแสวงหาแนวทางแก้ไข พัฒนางานให้ดีขึ้น เพื่อให้ครูสามารถแก้ปัญหา พัฒนาในด้านความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเชื่อมโยงความรู้ ทักษะที่ได้รับการพัฒนามาแล้ว ไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ มีงานวิจัยรองรับและสนับสนุนว่าการชี้แนะช่วยให้ถ้อยการเรียนรู้และ ทักษะใหม่ไปสู่การปฏิบัติได้ดี ทำให้บุคคลมีความรู้และทักษะใหม่ คงทนมากกว่าการใช้วิธีการอื่น ๆ กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับ การชี้แนะจะสามารถเข้าใจและจดจำสาระได้ถึงร้อยละ 90 ของความรู้ทั้งหมดที่จัดสรรให้ และเมื่อเวลาผ่านไปจะยังคงจดจำ ความรู้นั้นได้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ถึงร้อยละ 90 ของความรู้ที่จัดให้ นอกจากนี้ ข้อดีที่แตกต่าง จากวิธีการพัฒนาอย่างอื่น กล่าวคือ มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลง การสอนของครูในระดับสูง สามารถทำให้ครูเกิดการ เปลี่ยนแปลงทั้งด้านความตระหนัก ความรู้ ทักษะและช่วยให้ครูนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลในการเรียนการสอนได้ จะเห็นได้ว่า นักวิชาการที่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งนักวิชาการที่เลี้ยงที่ดีจะสามารถชี้แนะที่ให้แก่ครู สามารถช่วย พัฒนาครูและโรงเรียนได้ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการศึกษาไทยไม่มีนักวิชาการที่เลี้ยง แต่มีศึกษานิเทศก์ซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับ นักวิชาการที่เลี้ยง ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงจำเป็นต้องทำหน้าที่นี้ เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของศึกษานิเทศก์ ที่ต้องช่วยเหลือและชี้แนะให้กับครูเกิดการพัฒนากการทำงาน (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2549)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 ในภาพรวมมีคะแนนไม่ถึงร้อยละ 40 ในทุกกลุ่มสาระและทุกชั้น ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนสูงกว่าร้อยละ 40 และผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 พบว่า มีคะแนนสูงขึ้นทุกด้าน แต่มีคะแนนไม่ถึงร้อยละ 40 ยกเว้นความสามารถด้านภาษา และรายงานผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test) ปีการศึกษา 2561 ของสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.44 (คะแนน รายสมรรถนะด้านการอ่านออกเสียง ร้อยละ 64.70 ด้านการอ่านรู้เรื่อง ร้อยละ 71.17) (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรายงานผลการนิเทศ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนมีความแตกต่างกัน มีทั้งปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศ การนิเทศยังขาดความต่อเนื่องและความเป็นเอกภาพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค ประเทศไทย 4.0 และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีความต้องการให้มีการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากปัญหาและความสำคัญของการนิเทศภายในดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับของโรงเรียนที่จะได้รับจากการนิเทศภายใน จึงทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบ การนิเทศภายในที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบในการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพด้านรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ในการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ตามนโยบาย “2562 ปีทองแห่งการนิเทศภายใน ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อคุณภาพของผู้เรียน” ขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาประเทศไทย 4.0 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จากนั้นจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ การนำข้อมูล สารสนเทศจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย (Documentary Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในโรงเรียนและขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสังเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา มาสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ

นิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ

ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,358 โรงเรียน
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 342 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1967) การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 42 เขตพื้นที่การศึกษา ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้ง 42 เขตพื้นที่การศึกษา (ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2563) แล้วทำการสุ่มโรงเรียนในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของประชากร

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มที่ 2 ได้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เป็นแบบสอบถามที่ใช้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

คะแนน 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน เทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด และขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2) กำหนดนิยามปฏิบัติการของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกชุดโดยการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกจาก

กลุ่มที่ 1 ผู้ปฏิบัติงานในระดับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการ จากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงของข้อคำถามโดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Item – Objective Congruence :IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปรวบรวมเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (สุวิมล ติกรานันท์, 2543) ซึ่งผลการตรวจสอบในขั้นนี้ พบว่าข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.77-1.00 แสดงให้เห็นว่าทุกข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ จึงสรุปได้ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกันหรือมีความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับแก้เพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

5) การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำเอาแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน การหาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของคرونบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2547) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.976

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจ้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำหรับโครงการวิจัยด้านสังคมวิทยา/มนุษยวิทยาจากศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ลำดับที่ 4.3.02 :15/2563 เลขที่โครงการ HE 633114 รับรอง ณ วันที่ 2 กันยายน 2563

3) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งทางไปรษณีย์พร้อมซองปิดแสตมป์สำหรับตอบกลับคืน และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ แบบสอบถามแต่ละชุดมีการใส่รหัสหมายเลขเฉพาะเพื่อให้สามารถติดตามได้ในกรณีที่ไม่ได้รับการตอบกลับ ส่งผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 42 แห่ง แบบสอบถามที่จัดส่งสามารถตอบแบบสอบถามได้สองทางคือผ่านระบบออนไลน์ (QR Code) และในรูปแบบเอกสาร

4) เมื่อครบกำหนดเวลา ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ผู้วิจัยตรวจสอบคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ นำแบบสอบถามสมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำกับข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตามขั้นตอนดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง

2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความสำคัญ (Priority setting) ของความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในแบบชี้แนะสะท้อนคิดของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2552)

$$PNI_{modified} = (I-D)/D$$

$PNI_{modified}$ = ดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็น

I = ระดับสภาพที่พึงประสงค์

D = ระดับความเป็นจริงที่ตรงกับสภาพปัจจุบัน

การแปลความหมาย แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายโดยใช้การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย Best ดังนี้ (Best, 1993)

4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันภาพรวมของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่า ระดับของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยองค์ประกอบด้านที่มีสภาพปัจจุบันสูงสุดได้แก่ ด้านนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.70$) และองค์ประกอบด้านที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 3.38$) สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมของขอบข่ายการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) โดยองค์ประกอบด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุดได้แก่ ด้านนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.67$) และองค์ประกอบด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.59$)

5.2 การประเมินความต้องการจำเป็นของขอบข่ายการนิเทศภายใน พบว่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดได้แก่ องค์ประกอบด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.373$) และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุดได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.246$) รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบข่ายการนิเทศภายใน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ PNI
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.69	0.56	มาก	4.59	0.50	มากที่สุด	0.246	5
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.63	0.55	มาก	4.60	0.52	มากที่สุด	0.267	2
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	3.68	0.57	มาก	4.63	0.54	มากที่สุด	0.257	4
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล	3.38	0.63	ปานกลาง	4.64	0.62	มากที่สุด	0.373	1
5. การนิเทศการศึกษา	3.70	0.61	มาก	4.67	0.57	มากที่สุด	0.262	3

6. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ภาพรวมของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านที่มีสภาพปัจจุบันสูงสุดได้แก่ ด้านนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายให้ ปี 2562 เป็นปีทองแห่งการนิเทศภายใน โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางการขับเคลื่อนการปฏิบัติการนิเทศ สุโรงเรียน มีข้อมูลสารสนเทศของการนิเทศ มีระบบและกระบวนการนิเทศตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแผนและคู่มือการนิเทศตามบริบทของเขตพื้นที่การศึกษา มีการนิเทศโรงเรียนทุกโรงเรียน มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศ จึงทำให้ภาพรวมขององค์ประกอบด้านนิเทศการศึกษามีค่าสูงสุด สอดคล้องกับ เสาวณี สิริสุขศิลป์ (2564) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษายังเป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นที่จะต้องดำรงอยู่ในระบบการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษามีบทบาทคอยช่วยเหลือ สนับสนุน ให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการศึกษา ช่วยฝึกอบรมครูประจำการ ช่วยให้เกิดความเคลื่อนไหวในการศึกษา ช่วยรักษามาตรฐานการศึกษา และเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ทั้งตัวระบบการศึกษาเองและระบบย่อย ของการศึกษาตลอดจนถึงโรงเรียน นอกจากนี้ Glickman (2004) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษายังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษา เนื่องจากเบื้องหลังโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จคือการจัดโปรแกรมการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบด้านที่มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผลิต จัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา ไม่เข้าใจและรู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ขาดความชำนาญในการใช้นวัตกรรม ขาดสื่อประกอบการเรียน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปยังไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อ เนื่องจากความยุ่งยากและ ไม่คล่องตัว มีสถานที่ไม่เป็นสัดส่วนไม่มีห้องที่ใช้เพื่อเก็บรักษาสื่อ นวัตกรรมเป็นการเฉพาะ ทำให้การดูแลทำได้ยากและขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

6.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมของขอบข่ายการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้านจะเห็นว่าด้านนิเทศการศึกษามีระดับของสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นงานสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา การบริหารงานจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องมีกระบวนการนิเทศที่ดี ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ

บริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาที่ต้องการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงต้องทำความเข้าใจเรื่องการณ์เทศให้ถ่องแท้และพยายามปฏิบัติตามแนวทางการนิเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและสถานศึกษา การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน รูปแบบ กระบวนการและวิธีการนิเทศได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากลักษณะที่เป็นการตรวจ สั่งการ มาเป็นลักษณะการร่วมมือ การแนะนำช่วยเหลือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาความสามารถ และพฤติกรรมการสอนด้วยตนเองอันจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับ จิตินา วรณศรี (2557) กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร การนิเทศอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้และการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาในระดับสถานศึกษา คือการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นกระบวนการประกันคุณภาพของโรงเรียนว่า โรงเรียนสามารถบริหารจัดการภายในโรงเรียนจนถึงเป้าหมายสุดท้าย คือ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานหลักสูตรและเป้าหมายที่ตั้งไว้ และองค์ประกอบด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนทั่วประเทศในปีการศึกษา 2553 ทำให้ทุกโรงเรียนได้มีการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สู่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บุคลากรในชุมชน ซึ่งมีการดำเนินการตั้งแต่การวางแผน การออกแบบ การจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน

6.3 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของขอขบขายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดได้แก่ องค์ประกอบด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพ สื่อจะช่วยกระตุ้นและดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตัวกิจกรรมจะต้องส่งเสริมทักษะ การคิด การสื่อสาร การนำเสนอ โดยการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จึงมีความจำเป็นในการนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สอดคล้องกับ ยืน ภู่วรรณ (2564) กล่าวว่า เมื่อการระบาดของโควิด 19 เป็นตัวเร่งให้ต้องใช้ดิจิทัล ทำให้มีการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในสองสภาวะ สภาวะหนึ่ง เรียกว่า สภาวะทางกายภาพ (Physical) เราต้องมีสังคม เจอหน้ากัน ไปโรงเรียน นักเรียนมาพบครู ครูสอนหนังสือ ขณะเดียวกัน ก็มีอีกสภาวะหนึ่งในสภาวะทางไซเบอร์ (Cyber) ซึ่งเป็นสภาวะที่พัฒนาก้าวหน้า เด็บโต

มาเรื่อย ๆ การจัดการเรียนการสอนในโลกนี้จึงเกิดขึ้นได้ การศึกษาจึงปรับมาเป็นการเรียนการสอนบนโลกไซเบอร์ได้ เมื่อโควิด-19 ระบาด เป็นจังหวะที่เทคโนโลยีดิจิทัลมาถึงจุดที่ใช้เพื่อการศึกษาได้ดี มีแหล่งความรู้อยู่บนอินเทอร์เน็ตมากมาย เมื่อโรงเรียนปิด จึงต้องหันมาทำการเรียนออนไลน์ที่บ้าน (LFH : Learning From Home) หรือกรณีการเปิดห้องเรียนแบบออนไลน์ใช้ซอฟต์แวร์ประชุมออนไลน์ เช่น ZOOM, Webex, Microsoft Team, Google Meet ฯลฯ เพื่อการเรียนการสอนเหมือนห้องเรียนจริง นอกจากนี้รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศโดยได้กำหนดแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึง อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง บริการของรัฐบาลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าถึงบริการทางการศึกษา สุขภาพ ข้อมูลและการเรียนรู้ สามารถไปนำพัฒนาท้องถิ่นได้ อาทิเช่น การสร้างสื่อ คลังสื่อ และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ประชาชนเข้าถึง รวมไปถึงการผลิตสื่อ และคลังสื่อสาระออนไลน์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง หรือใช้ระบบลิขสิทธิ์แบบเปิด รวมถึงการอบรมให้ครูและผู้สนใจมีทักษะด้านการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อให้เกิดการต่อยอดการผลิตสื่อการเรียนรู้ทั้งในระบบ และนอกระบบการศึกษาได้อย่างสะดวก ผ่านทั้งระบบโทรคมนาคม ระบบแพรรภาพ กระจายเสียง และสื่อหลอมรวม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง))

ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุดได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้มีจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บุคลากรในชุมชน เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวว่าการพัฒนาและการใช้หลักสูตรจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจบทบาท หน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารหลักสูตรในยุคปัจจุบันมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองนั้น ต้องอาศัยเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการ รูปแบบและปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ จากกรอบแนวคิดเดิมสู่แนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ และแนวปฏิบัติใหม่ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชาติระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา เป็นการบริหารที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายและต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอเพื่อการประยุกต์ใช้

1) จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำสุด ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ร่วมกันวางแผนในการจัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผลิต จัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา จึงจะนำไปสู่การนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

2) จากผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์ของขอบข่ายการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษา

และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่รับผิดชอบในด้านการนิเทศ การศึกษาต้องทำความเข้าใจเรื่องการนิเทศให้ถ่องแท้และพยายามปฏิบัติตามแนวทางการนิเทศ การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร การนิเทศอย่างเป็น ระบบและดำเนินการอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้และการ ดำเนินงาน รวมทั้งช่วยให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและสถานศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการทำวิจัยการพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด ในระดับ สังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเอกชน เป็นต้น เพื่อให้รูปแบบ การนิเทศ ภายในด้วยเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิดที่มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2) ควรมีการทำวิจัยการพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อเปรียบเทียบการนิเทศด้วยเทคนิคการนิเทศแบบ ต่าง ๆ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษา และผลการศึกษสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้กว้างมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **นวัตกรรมการศึกษา ชุดคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **การประชุมปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็กตามจุดเน้น สพฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

จิตติมา วรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. พิษณุโลก: รัตสุวรรณาการพิมพ์ 3.

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2549). **การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการที่เลี้ยงโดยใช้การเรียนรู้แบบ เน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตร และการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชารี มณีศรี. (2538). **การนิเทศการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โสภณาการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

ปาจารย์ หงส์แก้ว, วาโร เฟิงสวีตี้, เอกลักษณ์ เพ็ญสา. (2564). **การพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 11(2), เมษายน - มิถุนายน 2564**

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). **สรุปผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.onetresult.niets.or.th. 10 มีนาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). **การประเมินโครงการแนวทางการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

สุวิมล ว่องวานิช. (2552). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวณี สิริสุขศิลป์ (2564). **ภาวะผู้นำทางการนิเทศการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Best,J. and Kahn, J. (1993). **Research in education**. MA : Allyn and Bacon.



- Glickman, Carl D. (2004). **Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach**. Boston: Allyn & Bacon.
- Goldhammer, Robert, Anderson, Robert, H. and Krajewski, Robert J. (1980). **Clinical Supervision: Special Methods for the Supervision of Teachers**. 2nd ed. New York : Halt, Rinehart and Winston.
- Gottesman B. (2000). **Evaluating professional development**. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Harris, Ben M. (1975). **Supervisory Behavior in Education**. 2 nd. Ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc.